

PROCES-VERBAL

Ședința Consiliului Național pentru Reforma Organelor de Ocrotire a Normelor de Drept

Data: 27 aprilie 2015

Ședința nr. : 4

Locul desfășurării: sala 227 (et. 2), Ministerul Justiției, str. 31 August 1989, nr. 82

Moderatori: Nicolae TIMOFTI/Vladimir GROȘU

Prezența la ședință: Anexa 1

Agenda:

1) Deschiderea ședinței Consiliului Național pentru Reforma Organelor de Ocrotire a Normelor de Drept, intonarea imnului de stat și onorul drapelului Republicii Moldova

Dl Nicolae TIMOFTI, Președintele Republicii Moldova

2) Reforma Sectorului Justiției – premisa necesară pentru dezvoltarea economică a țării

Dl Chiril GABURICI, Prim-ministrul Republicii Moldova

3) Strategia de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011 – 2016: progresul implementării în anul 2014, provocări și soluții.

Dl Vladimir GROȘU, Ministrul Justiției

4) Implementarea Reformei Justiției și Asistența UE în acest domeniu

Dl Pirkka TAPIOLA, Ambasador, Șeful Delegației Europene în Republica Moldova

5) Proiectele de Asistență Tehnică UE în Sectorul Justiției. Activități de bază în implementarea SRSJ și propuneri de perspectivă.

Dl Erik SVANIDZE, Lider de Echipă, Proiectul UE de Susținere a Coordonării Reformei Sectorului justiției în Republica Moldova,

Dl Gerassimos FOURLANOS, Lider de Echipă, Proiectul UE de Sprijin în Investigarea Prejudiciară, Urmărirea Penală și Organizarea Apărării în Republica Moldova,

Dl Carsten MAHNKE, Lider de Echipă, Proiectul UE de Sporire a Eficienței, Transparenței și Responsabilității Instanțelor de Judecată din Republica Moldova,

Dl Graham JOHNSON, Lider de Echipă, Susținerea Sistemelor de Executare, Probațiune și Reabilitare din Moldova

6) Întrebări, propuneri, discuții generale. Aprobarea deciziei Consiliului.

I. Informații administrative

a. Din numărul total de 33 membri cu drept de vot au fost prezenți 28 membri.

b. Agenda a fost aprobată unanim fără modificări sau completări.

II. Deliberări conform Agendei

Subiectul 1. Deschiderea ședinței Consiliului Național pentru Reforma Organelor de Ocrotire a Normelor de Drept

Nicolae TIMOFTI:

Ne-am reunit în cea de-a patra ședință a Consiliului național pentru reformarea organelor de ocrotire a normelor de drept. Vom face un bilanț intermediar al eforturilor depuse de instituțiile statului pentru a realiza Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016. Au mai rămas, așadar, mai puțin de 2 ani pentru a implementa această Strategie. Trebuie să recuperăm în acest răstimp din ce-a rămas nerealizat, din motive obiective și subiective. Din pachetul de legi care încă nu au fost adoptate, se evidențiază proiectul cu privire la Procuratură. Avizat pozitiv de către Comisia de la Veneția, acest proiect este o prioritate. Procuratura trebuie să-și întărească independența și profesionalismul. Prevenirea și contracararea corupției trebuie să rămână o preocupare a noastră. Salut Hotărârea Curții Constituționale din 16 aprilie curent care a recunoscut constituționalele norme ce reglementează confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită. Consolidarea capacităților instituționale ale CNI este, de asemenea, importantă. Ministerul Justiției a elaborat un pachet de legi prin care se urmărește fortificarea mecanismului de verificare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor

de interese personale, controlul respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și regimul de incompatibilități impus unui șir de persoane cu funcții publice. Adoptarea în anul 2014 a Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și punerea ei în aplicare de la 1 ianuarie anul curent trebuie să producă rezultate. În context, se impune consolidarea rolului Inspecției judiciare în procesul de aplicare a răspunderii disciplinare a judecătorilor. După amendarea conceptului de imunitate a judecătorilor au urmat cazuri în care judecătorii sunt supuși răspunderii penale în ordine generală. Este un pas spre ameliorarea sistemului judecătoresc. Noul mecanism de evaluare a performanțelor judecătorilor se arată eficient și reflectă veridic modul în care lucrează un judecător din punct de vedere cantitativ și calitativ, dar și prin prisma eticii și reputației profesionale. Regret că mecanismul de selecție a judecătorilor s-a preconizat a fi unul clar și transparent, dar a devenit confuz. Strategia de Reformare a Sectorului Justiției cuprinde întreg spectrul organelor de ocrotire a normelor de drept. Trebuie intensificat controlul asupra activității executorilor judecătorești, notarilor, administratorilor autorizați, mediatorilor, și a altor actori din sistem. Nu mai puțin importantă este perfecționarea activității avocaturii, precum și îmbunătățirea asistenței juridice garantate de stat. Reabilitarea victimelor infracțiunilor încă își așteaptă reglementarea și cu această ocazie, solicit o implicare maximă din partea autorităților abilitate în definitivarea acestei legi extrem de necesare. În final, îndemn toate instituțiile să intensificăm ritmul implementării Strategiei și Planului de acțiuni, potrivit termenelor stabilite, așa încât să lichidăm restanțele și să putem avansa în acest sens, mai cu seamă că angajamentele care vizează justiția sunt cuprinse și în Acordul de Asociere încheiat cu Uniunea Europeană. Voi reveni cu alte considerații pe parcursul acestei ședințe.

Subiectul 2. Reforma Sectorului Justiției – premisa necesară pentru dezvoltarea economică a țării

Chiril GABURICI:

Una din inițiative propuse spre discuții pentru această ședință o constituie crearea unei misiuni europene pentru lupta cu corupția în sistemul judiciar. Conceptul acestei misiuni a fost deja creat și discutat cu partenerii externi. Scopul acestei misiuni va fi de a consolida capacitățile instituțiilor de drept responsabile de combaterea corupției, de a prelua și aplica bunele practici din țările europene.

O altă propunere este crearea unui Centru unic de reformă a instituțiilor de drept, în cadrul căruia vor fi detașați permanent cei mai buni specialiști din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Centrului Național Anticorupție, Centrului Național de Integritate, reprezentanți ai societății civile și experți străini. Centrul va servi drept platformă de analiză, coordonare și elaborare de politici și acte normative, cât și va supraveghea activitatea instituțiilor responsabile de reforma justiției.

Specialiștii, din cadrul acestui Centru, ar urma să stabilească și o listă de acțiuni prioritare pentru a mișca reforma înainte. Îmi doresc să fie vizibile efectele reformelor pe care le implementăm, să nu rămână scrise doar pe hârtie, dar să fie resimțite de către cetățeni.

Subiectul 3. Strategia de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011 – 2016: progresul implementării în anul 2014, provocări și soluții

Vladimir GROSU:

Anul 2014 a fost deloc ușor pentru continuarea progresivă a implementării reformei pe care ne-am asumat-o și care este o prioritate pentru autoritățile Republicii Moldova. Cu toate acestea, constatăm **un grad de realizare** a acțiunilor programate și scadente în perioada de raportare **în proporție de 69%**, iar acest procent demonstrează o tendință pozitivă, în comparație cu anii precedenți. Un bun nivel de realizare este atestat pentru **Pilonul VI** „Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției” (**84% din totalul acțiunilor scadente**), **Pilonul VII** „Sectorul justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil” (**83%**) și **Pilonul I** „Sistemul judecătoresc” (**74%**). În același timp, atestăm o realizare mai mică a acțiunilor din **Pilonul III** „Integritatea actorilor sectorului justiției” (**53%**) și **Pilonul II** „Justiția penală” (**54%**).

Analizate în dinamică, datele privind realizarea acțiunilor din Planul de acțiuni denotă creșterea gradului de realizare în fiecare an. Dacă în anul 2012 gradul de realizare a fost de 56%, în 2013-2014 ritmul realizării acțiunilor a fost accelerat, fiind atestate cote procentuale progresiv mai înalte. În

asemenea condiții am putea anticipa că în anul 2015, nivelul de executare a Strategiei va păstra un trend ascendent.

Cele mai importante progrese atinse în anul 2014 sunt reflectate în analiza per fiecare Pilon din Capitolul IV al Raportului, iar măsurile și starea de lucruri cu privire la fiecare acțiune în mod individual sunt reflectate în rapoartele sectoriale ce sunt plasate pe pagina web a Ministerului Justiției. Vreau să subliniez, că în pofida specificului politic din 2014, am reușit să producem unele schimbări/restructurări calitativ noi care sunt legate de punerea efectivă în aplicare a cadrului normativ adoptat în anii precedenți 2012-2013, în special fiind vorba de modificările structurale și procedurale adoptate pentru sistemul judecătoresc, precum și noile instrumente de prevenire și combatere a corupției. Sintetizând aceste informații, printre cele mai proeminente **realizări** ale anului 2014 țin să remarc următoarele:

Sistemul judecătoresc

În procesul de reformă a **sistemului judecătoresc** am urmărit următoarele scopuri : responsabilizarea profesională a judecătorilor și implicarea activă a acestora în procesul de promovare a eticii profesionale și consolidarea capacităților tehnico-administrative ale instanțelor de judecată.

În vederea asigurării unui acces facilitat la informațiile ce țin de activitatea instanțelor judecătorești, în aprilie 2014, a fost lansat **portalul instanțelor judecătorești** <http://instante.justice.md>. Accesul la toate hotărârile instanțelor de judecată va contribui la ridicarea nivelului de transparență din justiție, la unificarea practicii judiciare, dar și la înlăptuirea corectă a actului de justiție.

La 25 iulie 2014, prin asumarea răspunderii Guvernului a fost adoptată Legea nr. 178 cu privire la **răspunderea disciplinară a judecătorilor**. În temeiul noilor prevederi, sistemul răspunderii disciplinare a judecătorilor va asigura că orice abatere disciplinară a judecătorilor, din orice instanță, poate fi examinată și sancționată, dacă e cazul. În același timp, sistemul de răspundere disciplinară a fost construit astfel, încât să nu admită posibilitatea influențării și interferenței cu activitatea judecătorului în procesul de înlăptuire a justiției. Legea este pusă în aplicare cu începere de la 1 ianuarie 2015.

În anul 2014 au fost atestate evoluții privitor la reglementările care vizează **imunitatea judecătorilor**. Ministerul Justiției a intervenit cu un nou proiect de modificare a Legii 544 cu privire la statutul judecătorului, pentru a elimina deficiențele atestate de Curtea Constituțională, precum și pentru a extinde aria infracțiunilor, pentru care judecătorii nu mai beneficiază de imunitate, acordul CSM fiind exclus pentru pornirea urmăririi penale în cazul săvârșirii infracțiunilor de îmbogățire ilicită și spălare de bani (anterior erau prevăzute doar infracțiunile de corupere pasivă și trafic de influență). Legea respectivă a fost adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului față de Parlament la 25 iulie 2014. Impactul acestor modificări a fost resimțit în 2014. Potrivit Raportului CNA pentru anul 2014, pe parcursul anului 2014, în instanțele judecătorești s-au examinat 6 cauze penale de corupție sau conexe corupției din domeniul judecătoresc.

Pentru anul 2014 atestăm unele evoluții și în realizarea activităților ce țin de **optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești**. La 12 februarie 2014 a avut loc prezentarea publică a Studiului de oportunitate privind optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești, realizat de către CRJM. Pentru aplicarea plenară a Studiului efectuat în 2014 este necesară o detaliere sub aspectul costurilor ce țin de optimizarea instanțelor judecătorești. Ținând cont de faptul că, acțiunea dată este și o condiționalitate prevăzută în Matricea de Politici, va fi contractat un expert care va efectua o detaliere sub aspectul costurilor ce țin de optimizarea instanțelor judecătorești. În anul 2014, Ministerul Justiției a elaborat și promovat proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care vizează lichidarea Curții de Apel Bender. La 21 iulie 2014, Guvernul și-a angajat răspunderea asupra acestui proiect de lege (Legea nr. 177 din 25.07.2014).

În anul 2014 s-au produs evoluții importante și în privința **consolidării infrastructurii autorităților din cadrul sistemului judiciar**. Astfel, în anul 2014, urmare a procedurilor de achiziții efectuate la finele anului 2013, CSM a fost asigurat cu un sediu separat. În prima jumătate a anului 2014 a avut loc amplasarea personalului în noul sediu. De asemenea, în 2014, s-a acordat o atenție sporită stării sediilor instanțelor de judecată, iar în vederea îmbunătățirii condițiilor de muncă ale angajaților acestora, au fost organizate 9 concursuri pentru selectarea instituțiilor de proiectare în vederea construcției/renovării sediilor instanțelor judecătorești. Astfel, în 2014 au fost desfășurate lucrări de renovare/reparație la 18 instanțe judecătorești.

Prin Legea 154/2012 a fost instituit un nou mecanism de **selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor**. Implementarea practică a noilor mecanisme a început în anul 2013 și a avut o continuitate firească pe parcursul anului 2014. Noul mecanism s-a dovedit a fi unul eficient care reflectă activitatea judecătorului atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, care este ponderea eticii și reputației profesionale.

Modernizarea și securizarea **Programului integrat de gestionare a dosarelor** rămâne a fi o preocupare permanentă a Ministerului Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii în scopul excluderii oricăror tipuri de manipulări. Astfel, pe parcursul anului 2014 a fost elaborată o versiune mai nouă a PIGD (versiunea 4.1) care constă în eficientizarea activității instanțelor judecătorești prin includerea modulelor actualizate.

Sistemul de justiție penală și integritatea actorilor sectorului justiției

În anii precedenți de implementare a SRSJ, acțiunile legate de reforma Procuraturii au fost raportate constant ca acțiuni restante. Din acest considerent a fost necesar și demersul /solicitarea CNROOND către Parlament de a accelera procesul adoptării cadrului normativ necesar realizării acestei reforme. Observăm că în anul 2014 au fost înregistrate anumite evoluții pozitive la acest capitol. Parlamentul a adoptat Concepția de reformă a Procuraturii, prin Legea nr. 122 din 03.07.2014. Totodată, proiectul Legii cu privire la Procuratură a fost trimis pentru expertiză Comisiei de la Veneția. La 21 aprilie curent de către Ministerul Justiției a fost organizată Conferința Internațională „Reformarea Procuraturii în Republica Moldova”. În cadrul conferinței a fost prezentat și pus în discuție proiectul Legii cu privire la Procuratură, elaborat în vederea implementării Concepției de reformă a Procuraturii și ajustat în lumina recomandărilor prezentate de Comisia de la Veneția în Opinia sa, aprobată în sesiunea din 21 -22 martie curent.

Pentru instituirea și implementarea unui **sistem unitar de indicatori de performanță** și oferirii unei noi abordări în evaluarea activității instituțiilor responsabile de domeniul urmăririi penale, bazată pe indicatori de performanță și aprecierea calității activităților desfășurate, prin Ordinul comun interinstituțional semnat de Procurorul General, Ministrul Afacerilor Interne, Directorul Centrului Național Anticorupție și Directorul general al Serviciului Vamal, au fost elaborați Indicatorii unici de performanță pentru instituțiile implicate în procesul penal și Metodologia de evaluare a eficienței activității de urmărire penală. Aplicarea noilor metode va spori eficiența activității instituțiilor care desfășoară activitatea de urmărire penală și va contribui la adoptarea în termene-limită a unor soluții procesual-penale legale, prin stabilirea acțiunilor care urmează a fi apreciate, punctajului și grilei de evaluare etc. Aplicarea Indicatorilor unici de performanță și a prevederilor Metodologiei de evaluare este obligatorie pentru instituțiile semnate începând cu 1 ianuarie 2015.

Întru aplicarea noilor prevederi privind **testarea integrității profesionale, confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită** în februarie 2014 au fost publicate două legi importante adoptate de Parlament la finele lunii decembrie 2013: Legea privind testarea integrității profesionale și Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost introduse: o nouă măsură de siguranță ”Confiscarea extinsă” și o nouă infracțiune „Îmbogățirea ilicită”, obligația judecătorilor de a declara influențele nepotrivite, majorarea de trei ori a sancțiunilor pentru infracțiunile de corupție etc. Punerea în aplicare practică a acestor noi legi urma să înceapă în anul 2014, odată cu publicarea lor, iar aplicarea testelor de integritate s-a pus în aplicare la 6 luni de la publicarea legii – din 14 august 2014. Evident, că aceste legi nu puteau genera un efect imediat, însă la data scrierii acestui Raport deja suntem în măsură să atestăm unele evoluții.

În vederea **consolidării capacităților instituționale ale CNI** și introducerii unor noi concepte și instrumente de prevenire și combatere a corupției au fost generate 3 proiecte de legi noi:

- cu privire la Centrul Național de Integritate;
- privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor;
- pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care prevede, inclusiv, instituirea noului instrument de confiscare civilă a averilor nejustificate.

Pachetul nou de legi anticorupție va veni cu noi soluții, menite să fortifice lupta anticorupție și să asigure lipsirea persoanelor culpabile de averile nejustificate.

Modernizarea și promovarea reglementărilor privind profesiile conexe sectorului justiției și a instrumentelor de soluționare alternativă a disputelor

Proiectul **Legii cu privire la mediere** a fost elaborat în scopul promovării unui nou concept al medierii, îmbunătățit și fortificat. Proiectul legii stabilește statutul mediatorului, modul de organizare și de reglementare a activității de mediere, principiile desfășurării procesului de mediere și efectele medierii. Proiectul a fost aprobat de Guvern în anul 2014, dar așa și nu a fost dezbătut în Parlament, respectiv, la moment este transmis spre avizare repetată instituțiilor interesate. Din pachetul de legi întoarse spre reexaminare fac parte și proiectele de legi privind reforma sistemului de **executare a deciziilor judecătorești, a interpreților și traducătorilor în procesele judiciare, a instituției notariatului.**

Au fost desfășurate **campanii de informare** a publicului și a actorilor din sectorul justiției privind beneficiile utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor prin intermediul mass-media și pe Internet: medierea fiind promovată și mediatizată pe parcursul anului 2014 prin intermediul emisiunilor televizate, în presă și pe site-ul Consiliului de Mediere și blogul Centrului “Promediere”. La 18 noiembrie 2014, în colaborare cu Centrul pentru Soluționarea Eficientă a Disputelor (Marea Britanie) și în parteneriat cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, a fost organizat **Primul Forum Național în Domeniul Medierii în Republica Moldova.** Evenimentul a marcat lansarea primei ediții a forumului în vederea promovării și dezvoltării instituției medierii în calitate de mijloc alternativ de soluționare a litigiilor.

În anul 2014 au fost elaborate conceptele și dezvoltate noi registre electronice/sisteme informaționale pentru administrarea unor activități ale profesioniștilor din sectorul justiției, cum ar fi: **Registrul Unic al Procurilor, Sistemul Informațional Automatizat „Registrul Procedurilor de Executare”, Registrul garanțiilor.**

A fost inițiată reforma instituției administratorilor autorizați. Astfel, la 18 iulie 2014, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la administratorii autorizați, nr. 161, care constituie cadrul juridic general pentru autorizarea, suspendarea și încetarea activității profesionale a administratorilor desemnați potrivit legii să exercite atribuții în procesele de insolvență sau de dizolvare a persoanelor juridice de drept privat ori a întreprinzătorilor individuali. Legea se referă la condițiile de accesare în profesie, controlul și supravegherea practicienilor, forma de organizare a activității acestora – norme materiale care țin de standardele profesionale pe care trebuie să le întrunească administratorii.

Cu referire la consolidarea protecției drepturilor omului în sectorul justiției

Unul dintre obiectivele care au fost stabilite pentru anul 2014 a fost promovarea legii cu privire la avocatul poporului. După mai multe runde de discuții publice legea a fost adoptată de către Parlamentul RM la 3 aprilie 2014. Astfel, conform prevederilor votate numărul avocaților parlamentari a fost redus, fiind doar un sigur avocat parlamentar, procedura de numire a avocaților parlamentari a fost modificată pentru a se garanta transparența și implicarea societății civile (Parlamentul va numi avocații parlamentari, pe bază de concurs public). Unul dintre obiectivele pe care le-am urmărit în procesul de promovare a acestei inițiative este dezvoltarea instituției avocatului poporului și asigurarea funcționalității lui. Sper că legea nou votată, chiar dacă are anumite lacune, va oferi garanții suficiente pentru acest lucru.

Au avut loc transformări legislative și instituționale importante orientate spre consolidarea justiției prietenoase minorilor. La 18 iunie 2014, Parlamentul RM a adoptat un set de modificări la Codul de procedură penală. Grație modificărilor legislative operate în Codul de procedură penală a devenit posibilă deschiderea unor camere de audiere în condiții prietenoase copiilor. Până la momentul scrierii acestui Raport au fost deschise **7 camere de audiere a minorilor în sediile procuraturilor** (Călărași, Anenii Noi, Leova, Ocnița, Orhei, Soroca și la Cahul). De asemenea în **perioada 2013-2014 au fost dotate 30 de camere de audiere a minorilor în instanțele de judecată și 7 camere de audiere în sectoarele de poliție.** La acest capitol mai pot fi menționate și activitățile ce țin de consolidarea formării profesionale a deținuților minori pentru re-socializare și angajare în câmpul muncii după liberare, îmbunătățirea infrastructurii pentru formarea profesională pentru a asigura accesul tinerilor deținuți la activități de instruire multidimensionale și participative.

Drept consecință, **în 2014, zece deținuți minori** din penitenciarul Goian au primit calificarea profesională de cizmar.

Totodată în anul 2014 au continuat activitățile în procesul de construcție a unui **penitenciar modern**, condițiile de detenție în cadrul căruia să respecte demnitatea umană

A fost elaborat și lansat sistemul informațional **e-Retineri**, care va asigura o comunicare rapidă între participanții sistemului, va contribui la modernizarea activității organelor de drept, la optimizarea proceselor de lucru, la reducerea costurilor operaționale, dar și la creșterea gradului de operativitate la intervenirea operativă în situații excepționale pentru asigurarea protecției drepturilor omului. Totodată, sistemul de evidență va permite monitorizarea automată a condițiilor de detenție și de tratare a deținuților (inclusiv a deciziilor luate cu privire la plângerile lor) și va contribui la ridicarea nivelului culturii juridice a funcționarilor publici care activează în sistemul penitenciar.

Lista realizărilor enumerate nu este exhaustivă, or acțiunile prevăzute de Strategie, în mare parte, sunt acțiuni cu impact pe termen lung și nu au fost concepute să producă efecte imediate. Pe termen mediu și lung, fiind aplicate toate acțiunile, în complex și interconectate, sunt de natură să modifice starea de lucruri în sectorul justiției, să schimbe percepțiile justițiabililor și modelele comportamentale ale actorilor sectorului justiției.

Este încurajator faptul că **susținerea partenerilor de dezvoltare** continuă chiar din momentul inițierii procesului de reformă. Astfel, un spectru larg de activități au putut fi realizate cu suportul donatorilor, partenerilor de dezvoltare și societății civile.

Pentru anul 2014 este relevantă lansarea a trei mari proiecte de asistență a UE pentru reforma justiției din RM, suplimentar Proiectului de asistență „*Support în coordonarea reformei în sectorul justiției din Moldova*” lansat anterior, în aprilie 2013.

Implementarea cu succes a acestor noi proiecte de asistență a UE sunt de natură să confere un suflu nou eforturilor de reformă, să accelereze procesele de modernizare și consolidare în domenii extrem de importante ale sectorului justiției: *sistemul judecătoresc, sistemul organelor de investigație și urmărire penală și sistemul post-sentențial: instituțiile penitenciare și organele de probațiune.*

Provocările cu care ne-am confruntat în promovarea cu succes a reformei sectorului justiției sunt determinate de riscurile anticipate la scrierea Strategiei. Este vorba, în special, de riscurile legate de instabilitatea politică și rezistența instituțiilor / actorilor din sectorul justiției care urmează să treacă prin procesele anevoioase de reformă și restructurări. Pentru a depăși aceste riscuri, Ministerul Justiției, în calitate de instituție coordonatoare a procesului de reformă, depune toată diligența necesară pentru sensibilizarea și punerea presiunii necesare asupra actorilor politici privitor la necesitatea asigurării unor procese continue, coerente, consecvente și durabile de reformă.

Aspecte financiare privind implementarea reformei

Cât ne costă reforma justiției?

Astăzi, având în spate trei ani de implementare a SRSJ, putem afirma că bugetul real necesar pentru implementarea reformei justiției se cifrează la 1,03 miliarde lei (1,033,544,400), aproape de două ori mai puțin decât a fost estimat inițial. Am ajuns la această cifră în baza totalurilor pe bugetele valorificate în 2013-2014 – 360 mii lei și o estimare mai nuanțată a necesarului de mijloace financiare pentru acțiunile restante.

Diferența principală dintre costurile estimate inițial și costurile intermediare de implementare, se explică prin supraestimarea cheltuielilor asociate cu majorarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției. Pentru această acțiune au fost estimate inițial costuri de 1,11 miliarde lei (1,110,698,600). În realitate, impactul bugetar al implementării Legii cu privire la salarizarea în sistemul judiciar este de 115,4 milioane lei, aproape de 10 ori mai puțin. Pe parcursul implementării reformei am realizat că salariile nu constituie elementul principal prin care să fie asigurată integritatea actorilor din sectorul justiției. Dacă e să facem abstracție de această acțiune specifică, nivelul de corelare este totuși unul acceptabil – 84,6%.

Pe ce sunt cheltuiți banii publici?

În cadrul procesului anual de planificare bugetară pe termen mediu sunt repartizate limitele de cheltuieli pentru aproximativ 140 de acțiuni de reformă. Douăzeci de instituții participă anual la acest exercițiu coordonat de Ministerul Justiției. O mare parte din aceste instituții fac parte din sectorul Justiției, dar sunt și actori din afara sistemului care se fac responsabili de acțiuni de reformă pe domeniile lor de competență. Cererile de finanțare sunt prezentate cu justificările de rigoare, estimările de cost sunt verificate de grupul de lucru și aprobate în mod participativ. La adoptarea deciziei de finanțare se ține cont de termenii prescriși pentru realizarea acțiunii, statutul implementării acesteia,

capacitatea de absorbție a mijloacelor etc. Un cont cu destinație specială este deschis în cadrul Trezoreriei Centrale care permite monitorizarea utilizării mijloacelor financiare, inclusiv de societatea civilă prin intermediul bazei publice de date BOOST. Per total, este vorba despre un proces bugetar riguros, menit să asigure că banii sunt cheltuiți corect și responsabil.

Merită de remarcat și faptul că 10 domenii specifice de intervenție consumă aproximativ 90% din bugetul pentru reformă. Cea mai costisitoare acțiune de reformă ține de investițiile în infrastructura fizică a instanțelor judecătorești, al cărei cost total este, potrivit estimărilor, de 243 milioane lei. Ea este urmată de investițiile capitale în penitenciare menite să asigure condiții umane pentru deținuți. Costurile asociate dezvoltării bazei tehnico-materiale și a infrastructurii în locurile privative de libertate cifrează 169 milioane lei. În contextul reformei justiției a fost introdusă funcția de asistent judiciar. Cheltuielile de salarizare ce țin de introducerea funcției respective se ridică la 160 milioane lei pe durata implementării Strategiei. Impactul bugetar al majorării salariilor actorilor din sectorul justiției este estimat la 115 milioane lei. Alte acțiuni de reformă cu o pondere semnificativă în costurile totale sunt: investițiile în infrastructura organelor procuraturii (59 milioane lei); investițiile în laboratoarele de expertiză judiciară (58 milioane lei); consolidarea sistemului de securitate în instanțele judecătorești (45 milioane lei); reparațiile capitale în cadrul Institutului Național al Justiției și a Ministerului Justiției, precum și implementarea unui sistem de e-justiție.

Care sunt sursele de finanțare a reformei justiției?

Strategia de reformă se implementează pe bani publici. Sursa acestora este bugetul public național. Totodată, costul reformelor nu reprezintă o povară asupra contribuabililor. Valoarea monetară a pachetului de reforme este acoperită integral de suportul bugetar direct din partea Uniunii Europene de 60 milioane euro în cadrul Programului „Suport pentru reformele din sectorul justiției”. Până în prezent au fost recepționate două tranșe în valoare totală de aproximativ 500 milioane lei. Prima tranșă de 15 milioane euro (250 mln. lei) a fost transferată în 2013, cea de-a doua, de 13,2 milioane euro (244 mln. lei) a fost transferată în septembrie 2014. Decizia de aprobare a tranșei se ia în funcție de respectarea de către Republica Moldova a angajamentelor asumate în cadrul acestui program. Considerăm acest suport o oportunitate generoasă de a rezolva problemele cronice cu care s-a confruntat sectorul Justiției în condițiile implementării unui set de reforme critice pentru societatea noastră.

Este îmbucurător faptul că, riscul privind **capacitățile insuficiente de absorbție** a resurselor bugetare oferite instituțiilor pentru reforma justiției a fost depășit în anul 2014, iar gradul de absorbție în 2014 a reprezentat 95,4%.

Prioritățile pentru anul curent constituie de fapt lichidarea restanțelor în ceea ce privește:

1. cele circa **13 proiecte de legi și hotărâri** care nu au putut fi aprobate/adoptate din cauza instabilității politice;
2. promovarea și adoptarea proiectului de lege cu privire la reformarea **Procuraturii** în baza recomandărilor Comisiei de la Veneția și promovarea acestuia;
3. consolidarea eforturilor și perseverarea în activitățile ce țin de **optimizarea hărții judecătorești**;
4. promovarea și adoptarea proiectelor ce țin de **consolidarea CNI și a instrumentelor** cu care aceasta operează;
5. remedierea deficiențelor **Legii privind testarea integrității profesionale**;
6. avansarea proiectelor de acte normative legate de **reforma Institutului Național al Justiției**;
7. asigurarea finalității reformei **Oficiului Avocatului Poporului și instituției Ombudsmanului**;
8. reforma **Curții Constituționale**;
9. dezvoltarea și implementarea **tehnologiilor informaționale** întru eficientizarea managementului proceselor și activităților în domeniul justiției;
10. creșterea **vizibilității reformei** prin intermediul mecanismelor de comunicare.

În concluzie, aș vrea să subliniez faptul că pentru a asigura în continuare stabilitatea, continuitatea și durabilitatea reformelor este extrem de important să întreprindem toate măsurile pentru asigurarea vizibilității reformelor și impactului practic al acestora, să conjugăm eforturile comune dintre actorii sectorului justiției, decidenții politici, partenerii de dezvoltare, presă și societatea civilă. Or rezultatele atinse sunt determinate de eforturile noastre comune și de suportul partenerilor de dezvoltare și a societății civile în implementarea Reformei.

Subiectul 4. Implementarea Reformei Justiției și Asistența UE în acest domeniu

Pirkka TAPIOLA

După cum știți, Uniunea Europeană și-a asumat un program de suport bugetar pentru sectorul justiției în mărime de 60 mln. euro, precum și 10 mln. euro pentru asistență tehnică. Din cele 60 mln. euro preconizate pentru reforma sectorului justiției 28,2 mln. euro deja au fost alocați. Cu toate acestea am fost nevoiți să reducem din suma ultimei tranșe pe motivul nerealizării unor condiționalități legate de reforma procuraturii. Este transmis mesajul unui angajament politic puternic legat de adoptarea legii cu privire la procuratură de către Parlament în sesiunea de primăvară a acestui an, ținând cont de recomandările Comisiei de la Veneția. Misiunea de evaluare pentru disbursarea următoarei tranșe este programată pentru luna septembrie 2015. Alte condiționalități care necesită a fi realizate sunt acțiunile cu privire la: ratificarea Protocolului 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (interzicerea discriminării sub orice formă), precum și implementarea unei noi proceduri de selectare, promovare și transfer al judecătorilor, inclusiv a sistemului de evaluare periodică. În ceea ce privește asistența acordată, împreună am identificat următoarele priorități cheie pentru anul 2015:

- reforma procuraturii și rolul important al Comisiei de la Veneția (Mulțumiri Ministerului Justiției pentru accelerarea procesului de expediere a proiectului acestei legi la Comisia de la Veneția),
- lupta împotriva corupției din sectorul justiției,
- implementarea unui pachet de legi legate de lupta cu corupția,
- consolidarea mecanismului de testare a integrității, care necesită o atenție urgentă prin prisma hotărârii regretabile a Curții Constituționale la acest subiect,
- consolidarea rolului și capacității operaționale a Comisiei Naționale de Integritate,
- optimizarea hărții judiciare prin reducerea numărului instanțelor de judecată,
- consolidarea capacităților Curții Constituționale în conformitate cu prevederile Strategiei de reformă a sectorului justiției.

Ne-am asumat oferirea ajutorului Guvernului Republicii Moldova prin asistența tehnică substanțială reformei sectorului justiției. Respectiv, la sfârșitul anului trecut au fost lansate trei proiecte de asistență tehnică finanțate de Uniunea Europeană, ale căror beneficiari principali sunt Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Oficiul Central de Probațiune, Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. Aceste proiecte sunt în proces de implementare. Este important ca împreună cu liderii de echipe și capacitățile acestor proiecte să stabilim cum putem oferi cel mai eficient ajutor pe viitor: avem oare nevoie de noi resurse, cum obținem aceste resurse. Aceste lucruri vor trebui discutate cu Prim-ministrul și ministrul justiției. Aceste proiecte deja oferă asistență juridică și academică. De asemenea, ele oferă asistență în ceea ce privește creșterea nivelului de conștientizare prin comunicare și interacțiune cu societatea civilă. Intenționăm să începem implementarea unui nou proiect de asistență tehnică cu scopul de a consolida capacitățile instituționale ale Curții Constituționale în conformitate cu Strategia de reformă a sectorului justiției. Implementarea reformei necesită a fi monitorizată de societatea civilă, întrucât, se întâmplă foarte des când abordăm problemele este foarte ușor de a adopta o abordare matricială. De aceea, este important ca societatea civilă să fie ca partener atât pentru monitorizarea procesului de reformă și de a-l explica publicului larg (societății), precum și de a responsabiliza autoritățile, ca într-un final, drept indicator ale celor realizate va servi faptul dacă cetățeanul va putea spune că i s-a făcut dreptate.

În concluzie aș vrea să reiterez suportul acordat Strategiei și dialogului între Republica Moldova și Uniunea Europeană, care este subiectul cheie pentru dezvoltarea societății moldave și doresc să-mi exprim gratitudinea organizatorilor pentru lucrul pe care l-au realizat și vă asigur că Uniunea Europeană vă va fi alături pentru ajutor.

Subiectul 5. Proiectele de Asistență Tehnică UE în Sectorul Justiției. Activități de bază în implementarea SRSJ și propuneri de perspectivă.

Liderii de proiecte: Erik SVANIDZE, Gerassimos FOURLANOS, Carsten MAHNKE, Graham JOHNSON

Cele patru proiecte majore ale UE din sectorul justiției sunt:

1. Sprijinul Coordonării Reformei Sectorului Justiției din Moldova,

- II. Sprijinul pentru investigația preliminară, urmărirea penală și apărare din Moldova,
- III. Sporirea eficienței, responsabilității și transparenței instanțelor judecătorești în Moldova,
- IV. Sprijinul sistemelor de executare, probațiune și reabilitare din Moldova.

Obiectivele I-ului proiect sunt următoarele:

- Accelerarea reformei sectorului justiției în Republica Moldova și asigurarea durabilității eficienței sistemului judiciar și altor agenții din sectorul de justiție;
- Sporirea capacităților instituționale ale Mecanismului de coordonare și monitorizare a SRSJ, Secretariatului pentru coordonarea și monitorizarea implementării PAISRSJ;
- Susținerea coordonării generale a reformării sectorului justiției printr-un mecanism operațional și de coordonare eficientă între toți actorii cheie;
- Încurajarea stabilirii unui dialog inter-instituțional eficient și permanent dintre actorii principali ai sistemului de justiție, unei coordonări mai bune a donatorilor, și implicări de calitate a societății civile în procesul de reformă a sectorului de justiție.

Pentru proiectul II sunt relevante următoarele obiective:

- Accelerarea reformei sustenabile a sectorului justiției în Republica Moldova și creșterea eficienței sistemului judiciar și altor instituții din sistemul justițiar;
- Redefinirea structurală, procedurală și instituțională la etapa de colectare a probelor, depistarea și urmărirea penală a infracțiunilor cu respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- A contribui la o anchetă mai eficientă, independentă și de specialitate a rețelilor tratamente și a altor abuzuri comise de către colaboratorii organelor de drept;
- Acordarea unui sprijin pentru consolidarea capacităților procurorilor, ofițerilor de urmărire penală și avocaților apărării în vederea aplicării metodologiilor moderne și eficiente în activitatea lor;
- Creșterea eficienței activităților prealabile procesului de investigare și urmărire penală și, în special, a activităților de apărare în contextul reformelor propuse în SRSJ și PAISRSJ.

Pentru proiectul III sunt relevante următoarele obiective:

- Sporirea eficienței, imparțialității, responsabilității și transparenței instanțelor judecătorești din Republica Moldova, în special în contextul reformelor propuse în Strategia de reformare a sectorului justiției și în Planul de acțiuni privind implementarea acesteia;
- Acordarea asistenței în aplicarea celor mai bune practici, în vederea reducerii nivelului de corupție judiciară și sporirii încrederii cetățenilor în sistemul judecătoresc;
- Eficientizarea bugetelor instanțelor de judecată;- Dezvoltarea capacității instituțiilor judecătorești la preluarea sistemelor informaționale IT, de înregistrare audio și video pentru îmbunătățirea în continuare a gestionării datelor generate de instanțele judecătorești etc.

Pentru proiectul IV sunt relevante următoarele obiective:

- De a sprijini sistemele de executare a deciziilor judecătorești, probațiune și reabilitare în Moldova, în special în contextul reformelor propuse în Strategia de reformă a Sectorului Justiției (SRSJ) 2011-2016 și Planul de acțiune;
- De a ajuta îmbunătățirea cadrului legal și procedurilor de reglementare și supraveghere de către organele de reglementare ale executorilor judecătorești și ofițeri de probațiune;
- De a ajuta reformarea cadrului legal pentru a facilita activitatea ofițerilor de probațiune, în vederea îmbunătățirii politicilor punitive și de reabilitare și baza legală în cauză, inclusiv dispozițiilor relevante ale dreptului penal și procedural;
- De a sprijini creșterea capacităților ofițerilor de probațiune, lucrătorilor din penitenciare și ofițerilor de poliție de a-și efectua munca, prin aplicarea metodologiilor moderne și eficiente.

Provocările cu care se confruntă proiectele:

- inerția sistemică și individuală,
- lipsa necesară de capacități,
- factorii politici,
- corupția.

Repere pentru anul 2015:

- adoptarea amendamentelor la Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011 – 2016 și a Planului de acțiuni,
- exercițiul de evaluare a rezultatelor, a impactului implementării Strategiei,
- elaborarea bazei de date a proiectelor actelor normative (inclusiv organizarea unei vizite de schimb de experiență peste hotare),
- adoptarea proiectului de lege cu privire la actele normative,
- organizarea Conferinței ministeriale internaționale în cadrul de reformă a sectorului justiției,
- elaborarea unui plan de comunicare comprehensiv,
- instrumentul de coordonare a proiectelor de asistență externă on-line,
- susținerea Ministerului Justiției și altor instituții responsabile în inițierea elaborării unor noi documente de politici după finalizarea Strategiei, întru asigurarea continuității acțiunilor desfășurate.

III. Anexe

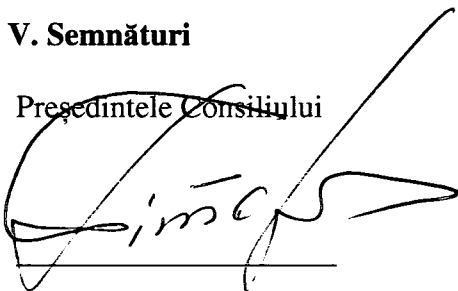
- Tabelul de prezență

IV. Formula de final

Procesul verbal este întocmit într-un singur exemplar, este semnat de către Președintele și Secretarul Grupului și este făcut public pe pagina web a Ministerului Justiției.

V. Semnături

Președintele Consiliului

Nicolae TIMOFTI

Secretarul Consiliului

Valentin ȚÎMBALIUC

Anexa 1: Tabel de prezență al membrilor Grupului de lucru pentru Pilonul VII

Nr.	Nume /Prenume	Funcția/Instituția reprezentată
A.	Membrii cu drept de vot prezenți la ședință	
1	Nicolae TIMOFTI	Președintele Republicii Moldova
2	Vladimir GROSU	Ministerul Justiției
3	Ion PĂDURARU	Aparatul Președintelui RM
4	Gheorghe AMIHALACHIOAIE	Președinte al Uniunii Avocaților din RM
5	Raisa APOLSCHII	Președinte al Comisie juridice, numiri și imunități a Parlamentului
6	Anatol ARAPU	Ministru al finanțelor
7	Mihai BALAN	Director al Serviciului de Informații și Securitate al RM
8	Oleg BALAN	Ministru al afacerilor interne
9	Arcadie BARBĂROȘIE	Director executiv al Institutului de Politici Publice
10	Alexei BARBĂNEAGRĂ	Consilier al Președintelui RM
11	Igor BOȚAN	Director executiv al Asociației pentru Democrație Participativă - ADEPT
12	Mihail COTOROBAI	Avocat al Poporului

13	Ion DRUȚĂ	Președinte al Asociației Judecătorilor din RM
14	Vitalie GAMURARI	Conferențiar universitar, decan al Facultății de Drept a ULM
15	Vladislav GRIBINCEA	Președinte al Centrului de Resurse Juridice
16	Ion GUCEAC	Vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei
17	Corneliu GURIN	Procuror General
18	Zinaida GUȚU	Membru al Consiliului de Administrare al Asociației „Parteneriatul pentru Justiției și Supremația Legii”
19	Victor MICU	Președinte al Consiliului Superior al Magistraturii
20	Mihail POALELUNGI	Președinte al Curții Supreme
21	Victor PUȘCAȘ	Conferențiar universitar la Universitatea de Stat din Moldova
22	Nicolae ROȘCA	Conferențiar universitar, șef al catedrei de drept al antreprenorialului a facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova
23	Mircea ROȘIORU	Președinte al Consiliului Superior al Procurorilor
24	Diana SCOBIOALĂ	Director executiv al Institutului național al Justiției
25	Iurie SEDLEȚCHI	Profesor universitar, rector al Universității de Studii Europene din Moldova
26	Veaceslav UNTILĂ	Președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului
27	Petru URSACHE	Vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție
28	Victor ZAHARIA	Președinte al Consiliului național pentru asistență juridică garantată de stat
C.	Membrii invitați	
1	Chiril GABURICI	Prim-ministrul Republicii Moldova
	Pirkka TAPIOLA	Delegația Uniunii Europene
2	Victoria NEAGA	Delegația Uniunii Europene
3	Erik SVANIDZE	Proiect UE
4	Gerassimos FOURLANOS	Proiect UE
5	Carsten MANKE	Proiect UE
6	Graham JOHNSON	Proiect UE
D.	Secretariat	
1	Valentin ȚÎMBALIUC	Consilier al Președintelui RM
2	Natalia CRISTIAN	Secretariatul Grupurilor de lucru
E.	Membrii cu drept de vot absenți de la ședință	
1	Vladimir VITIUC	Vicepreședinte al Parlamentului
2	Victor MUNTEANU	Director al Programului de Drept al Fundației “Soros - Moldova”
3	Maria POSTOICO	Membru al Comisiei drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului
4	Alexandru TĂNASE	Președinte al Curții Constituționale